

LIETUVIŲ GIMTOJI KALBA

Tekstai interpretacijai

2007 m. valstybinio brandos egzamino užduotis
(pagrindinė sesija)

2007 m. gegužės 22 d.

Trukmė – 3 val. (180 min.)

1 TEKSTAS

Kristijonas Donelaitis

Metai

Pavasario linksmybės
(ištrauka)

Štai tuojaus visi pulkai, girdėdami šauksmą,
Iš visų pašalių susilėkė jam pasirodė.
„Štai mes, jūs tarnai! Ką velys¹ jūsų malonė?“ –
„Mes, – atsiliepdams jiems erelis, – norime tardyt²,
Kaip jūsų mylista³ žiemos bėdoj išsilaikėt. <...>“
Taip ereliui klausiant ir aštriai tyrinėjant,
Gandras ant savo lizdo nei koks pons išsisplėtęs
Bei besikloniodams⁴ vis ir linksmi šokinėdams:
„Dievs, – tarė, – svieta⁵ ši sutverdams⁶ ir budavodams⁷,
Daugel tūkstančių gyvų sutvėrimu⁸ leido
Ir kožnam⁹ savo valgi bei gyvatą¹⁰ paskyrė;
Juk visur, kur žiūrim tikt, dyvai¹¹ pasirodo.
Pulką ši Sutvertojis¹² į vandenį siuntė,
O anam ant orų plaukt sparnus dovanojo.
Daug gyvų daiktų po medžiais girėse slapos¹³;
O kiek ant laukų linksmi plezdendami laksto
Ar pas žmones ant kiemų čypsėdami burzda!
O vei¹⁴ kožną dievs vis su pasimėgimu sotin.
Kartais tropijas¹⁵ sulaukt ir alkaną dieną,
Kad visur per daug baisybės darganų teška
Ar kad dėl žmogaus griekų¹⁶ dievs vargina svieta.
Neprietelis¹⁷ žmogus daug syk mus gandina šaudams
Irgi bičiulių bei genčių mums numuša daugel.
Kartais nuo vaikų meilingus atskiria tėvus
Ar aukštai kopinėdams paukščių pavagia veislę.
Sykais vargstantiems nei koks geradėjas¹⁸
Grūdus patvoryj barstydams ragina valgyt;
O štai, kad tarp mūsų kas ką lest pasidrašin,
Su tinklais glūpiems¹⁹ draugams iškada²⁰ padaro
Ar su provyta²¹ pūčka²² tikt muša, tikt muša.
Ir tarp paukščių rods tūls²³ kytras²⁴ randasi sukčius,
Kurs gardžiai prisiest slaptoms savo numuša draugą.
Vanags, ans klastorius²⁵, ir pelėda, jo dumčius²⁶,
Ir varnai su varnoms, ir jų draugala²⁷ šarka
Daug kasmets, kaip žinom, išgaišina nabagų²⁸;
Bet toksai razbaininks²⁹ dar tarp mūs nesirado,
Kaip žmogus tūls yr, kad jis smaguriaut išsižioja.“

Donelaitis Kristijonas. *Metai*. Vilnius: Vaga, 1977. P. 99–101.

¹ velyti (sl.) – liepti, įsakyti; linkėti

² tardyti – išgirsti, teirautis

³ mylista – jo didenybė, jo malonė

⁴ kloniotis (sl.) – lankstyti

⁵ svietas (sl.) – pasaulis

⁶ sutverti – sukurti

⁷ budavoti (sl.) – statyti

⁸ sutvėrimas – sukurtas daiktas

⁹ kožnas (sl.) – kiekvienas

¹⁰ gyvata – gyvenamoji vieta

¹¹ dyvas (sl.) – stebuklas

¹² Sutvertojis – Kūrėjas

¹³ slapytis – slapstyti

¹⁴ vei – štai, vai

¹⁵ tropytis (sl.) – atsitikti, pasitaikyti

¹⁶ griekas (sl.) – nuodėmė

¹⁷ neprietelis (svet.) – priešas, nenaudėlis

¹⁸ geradėjas (hibr.) – geradaris

¹⁹ glūpas (sl.) – kvailas

²⁰ iškada (sl.) – žala

²¹ provyti (sl.) – užtaisyti

²² pūčka (sl.) – šautuvas

²³ tūlas – dažnas

²⁴ kytras (sl.) – gudrus, sukta

²⁵ klastorius (hibr.) – klastūnas

²⁶ dumčius (sl.) – patarėjas

²⁷ draugala (tarm.) – draugė

²⁸ nabagas (svet.) – vargšas, vargeta

²⁹ razbaininkas (hibr.) – galvažudys

2 TEKSTAS

Balys Sruoga

Dievų miškas
(ištrauka)

Kalėjiminė¹ meilė – visur ir visuomet labai opus ir tragikomiškas dalykas, tebelaukiąs savo psichiatro ir patologo.

Lageryje² meilės dalykai, žinoma, buvo griežčiausiai draudžiami. Bet – maža kas draudžiama pasaulyje! Ir revoliucijos kelti griežtai draudžiama, o vis dėlto kelia jas! Klausyk visų draudimų – tai ir gyventi nebeįdomu. Meilės gi³ reikaluose veikia dar kažkokie paslaptingi veiksniai, kurie apie draudimus ir girdėti nenori.

Kaliniams su moterimis susieiti buvo labai sunku. Moterys gyveno atitvertos nuo vyrų aukšta spygliuotos vielos tvora. Laimė, kad ji dar nebuvo įelektrinta, kitaip – visiškai prastai būtų buvę...

Vis dėlto tvarka buvo gana žiauroka. Su mergužėlėmis susitikti negalima. Kalbėtis griežtai draudžiama. Nuo spygliuotos vielos patvorio su bizūnais gena lauk...

Bet juo sunkesnės aplinkybės – juo karštesnė būna meilė. Kas meilei yra spygliuota viela? Tvorą? Patys juokai!

Lageryje daug meilės nereikia. Vienas kitas saldesnis žvilgsnis, viena kita skrajojanti šypsena, iš tolo per tvorą pasiūstas bučiny – ir širdys liepsnoja, nors kompresą dėk!

Įsimylėjėlių susisiekimai ejo daugiausia per tarpininkus. O kai meilės reikaluose reikalingas tarpininkas – tenai visuomet koks nors velnias įsipainios, toks jau visatoje veikia dėsnis.

Meilės laiškus valdžia nuolat pagaudavo. Jie dažniausia buvo rašyti lenkiškai arba rusiškai. Mūsų raštinė nuolat turėdavo juos versti į vokiečių kalbą. Keikdavomės, tuos laiškus versdami, kad visas moterų blokas čiaudėjo. Šitiek darbo, kad juos kur perkūnėlis saldžiausias! Laiškai – tokie ilgi, taip nepaskaitomai parašyti, vienas už kitą kvailėsnis! Niekur kitur pasaulyje tokių kvailų meilės laiškų nerašoma, kaip lageryje!

Žiūrėk, kokį bičiulį susitinki, – pasišneki, pasitrokšti, – visiškai nekvailo berno esama. Bet kai pasitaiko versti jo meilės laiškas, – suk jį devyni, koks jis asilas!

Šiuo žygiu abidvi pusės buvo vienodos, vyrai ir moterys. Iniciatyvos rodydavo moterys dar daugiau, joms iš viso buvo lengviau lageryje gyventi.

Įsimylėjimas kartais būdavo visiškai nuoširdus, tikras, bet kaip dažnai jisai būdavo gryna žulikyست⁴, sukčiausias biznis⁵!

Sruoga Balys. *Dievų miškas*. Kaunas: Šviesa, 1979. P. 200–201.

¹ kalėjiminė – kalėjimo

² lageris (geriau nevert.) – koncentracijos stovykla

³ gi (nevert. dll.) – o

⁴ žulikas (svet.) – vagišius, sukčius

⁵ biznis (svet.) – verslas

3 TEKSTAS

Nijolė Miliauskaitė

dienom jau tirpo sniegas, naktimis
užsidėdavo ledas

nuvedė mane pas daktarą, jisai gyvena
palei vieškelį, ramioj vietalej, priešais
kapines

truputį bijausi jo, nors jau didelė

pasišaukia artyn, suieško
kelis ypatingus plaukus, viršugalvy, išsidėsčiusius
kryžiaus pavidalu, kur pats verpetas
smarkiai
trukteli ir visus juos išrauna, iš pirmo sykio

atsineša iš virtuvės
sidabrinį šaukštelį, liepia
išsižiot, apžiūri gerklę

liežuvėlis užkrięs, sako, tuoj pataisysim

kieme burbuliuoja margas
kalakutas
saulė pro dvigubus langus
tokia šilta
migdanti

pasenęs
burtininkas, visai buvau užmiršus

turbūt jau miręs

Miliauskaitė Nijolė. *Uždraustas įeiti kambarys*. Vilnius: Rašytojų sąjungos leidykla, 1995. P. 109–110.